

RECENZJE I OMÓWIENIA

***Wokół życia i dzieła Księdza Janusza Mariańskiego. Biografia z socjologią w tle (1940-2020)*, red. Stanisław Fel, Mariusz Zemło, Wydawnictwo KUL, Lublin 2020, 658 stron (ISBN 978-83-8061-808-4)**

Osiemdziesiąta rocznica urodzin Księdza Profesora Janusza Mariańskiego, wybitnego socjologa religii, dla jego uczniów i przyjaciół stała się okazją do wydania książki pamiątkowej. Jest to dzieło szczególnej rangi. Obrazuje naukową biografię Księdza Profesora, jak również jest wyrazem wdzięczności tych, których obecność na niwie socjologii naznaczona jest jego inspirującą twórczością.

Księgę otwierają listy gratulacyjne. Jest ich w sumie 44. Mają one zróżnicowany charakter. Niektóre koncentrują się wprost na jubileuszu Księdza Profesora, inne zaś nawiązują do podniosłego wydarzenia, jakim było nadanie mu przez Senat Uniwersytetu Śląskiego tytułu Doktora Honoris Causa (uroczystość wręczenia odbyła się w dniu 3 grudnia 2019 r.). W tym miejscu warto przywołać chociażby jeden list, który zamieszczony został jako pierwszy. Biskup Edward Frankowski z Sandomierza pisze w nim między innymi takie oto słowa: „Swoją pracą naukową, jako uczonego, klasyk polskiej socjologii religii, wspaniałym stylem uprawiania nauki Profesor [Mariański] zyskał miano wielkiego Mistrza. Solidna praca akademicka oraz olbrzymie osiągnięcia naukowe mogą być wzorem dla następnych pokoleń studentów i pracowników nauki. Wybitne walory osobowe Jubilata budzą respekt i szacunek oraz sprawiają, że inni chętnie współpracują z Profesorem, ciesząc się z ubogacających ich relacji oraz satysfakcjonujących osiągnięć” (s. 13).

Dzieło składa się z czterech zasadniczych rozdziałów. Pierwszy z nich stanowi swego rodzaju wgląd w życie i działalność naukowo-badawczą, dydaktyczną i organizacyjną Księdza Mariańskiego. Zawiera okolicznościowe teksty uznanych i cenionych polskich socjologów: Józefa Baniaka, ks. Cypriana Rogowskiego, Marii Libiszowskiej-Żółtkowskiej i Mariusza Zemły.

Rozdział drugi odznacza się - że się tak można wyrazić - niekonwencjonalnym charakterem. W szczególności jest swego rodzaju narracją wydarzenia, jakim był XIV Ogólnopolski Zjazd Socjologiczny, który odbył się w Krakowie na Uniwersytecie Jagiellońskim w dniach 8-11 września 2010 roku. Podczas Zjazdu

miał miejsce benefis pt. *Ks. prof. dr hab. Janusz Mariański - Uczony, Mistrz, Przyjaciół* (z okazji 70. rocznicy urodzin), zorganizowany przez Sekcję Socjologii Religii Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Wygłoszono wówczas 11 laudacji, zaś zwieńczeniem całego wydarzenia było wręczenie Jubilatowi jego portretu z odpowiednią dedykacją. Księga niniejsza publikuje tę dedykację (s. 135), jak również teksty tych laudacji, które zostały przekazane na piśmie (s. 137-171).

Końcowa część rozdziału drugiego poświęcona jest sprawie nadania Księdzu Mariańskiemu doktoratu Honoris Causa, o czym już była mowa powyżej. Opracowanie to posiada ogromną wartość dokumentacyjną, gdyż stanowi zbiór rzeczowych informacji o samej uroczystości, prezentując teksty recenzji, laudacji, wykładu doktora honorowego i okolicznościowych przemówień.

Rozdział trzeci zawiera zapis wywiadów radiowych oraz wywiadów prasowych, recenzji wydawniczych, ekspertyz i wspomnień. Można raz jeszcze ogarnąć refleksją to, co Ksiądz Profesor mówił niegdyś między innymi w Radiu Watykańskim czy katowickim radiu eM 107.6 FM.

Ostatni rozdział, czwarty, stanowi szczegółowy wykaz dorobku naukowo-badawczego Księdza Mariańskiego. Całość osiągnięć została uwzględniona w ramach trzech części: 1. Bibliografia jego prac naukowych w latach 1972-2020 (s. 489-588); 2. Wykaz prac publikowanych i niepublikowanych o ks. Januszu Mariańskim w latach 1980-2020 (s. 589-634); 3. Wykaz prac doktorskich, magisterskich i licencjackich napisanych pod jego kierunkiem (s. 635-658).

Gdy czyta się rozmaite księgi pamiątkowe, zwłaszcza te, które dotyczą aktywności naukowej, nierzadko można odnieść wrażenie, iż są to grzecznościowe laurki, które stanowią cenną narrację o przywoływanym pamięcią człowieku, ale niewiele mają wspólnego z autentycznym świadectwem o jego ludzkiej postawie. Tego rodzaju uwagi nie można odnieść do niniejszego dzieła. Analizując dorobek naukowo-badawczy Księdza Mariańskiego i wypowiedzi jego Uczniów i Przyjaciół, niepodobna nie odnieść wrażenia, że jest on Mistrzem wyjątkowym, którego wdzięk naukowy wpisuje się w misterium kapłaństwa. Jego zainteresowania na polu socjologii religii, a także socjologii moralności bynajmniej nie kolidują z tożsamością kapłańską. Wystarczy nadmienić, że do grona jego Przyjaciół należą także ludzie będący na dystans wobec etosu chrześcijańskiego.

W sumie księga zdaje się być wspaniałym świadectwem postawy naukowej Księdza Profesora, który uprawiając tak delikatną poznawczo socjologię religii, potrafi przekraczać bariery paradygmatu pozytywistycznego i wchodzić na nowe drogi poznania prawdy o człowieku jako istocie religijnej. I czyni to z naukową pasją i religijną wrażliwością wobec misterium Boga i człowieka. Jest to chyba najważniejsza przesłanka, choć oczywiście nie jedyna, dla której warto było tę księgę opracować i wydać nakładem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

Jan Mazur *OSPPE*